

PÖYTÄKIRJA

Ilmastopaneelin 2. kokous

Aika: 15.4.2016, klo 12:00–16:00

Paikka: Ilmatieteen laitos, Erik Palménin aukio 1, tila 1A09c Aura (1.krs)

Paikalla:

Paneelin jäsenet: prof. Markku Ollikainen (pj), Helsingin yliopisto, prof. Antti Asikainen, Luonnonvarakeskus, prof. Marja Järvelä, Jyväskylän yliopisto, johtava tutkija Timo Lanki, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, tutkimusprof. johtava ekonomisti Marita Laukkanen, VATT, assistant professor Heikki Liimatainen, Tampereen teknillinen yliopisto, prof. Lassi Linnanen, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, prof. Kristiina Regina, Luonnonvarakeskus, johtaja Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus, tutkimusjohtaja Yrjö Viisanen, Ilmatieteen laitos.

Sihteeristö ja yhdyshenkilöt: ylitarkastaja Pirkko Heikinheimo, ympäristöministeriö, tohtorikoulutettava Sanna Lötjönen, Helsingin yliopisto, hallitussihteeri Janne Mänttari, liikenne- ja viestintäministeriö.

Vierailijat: neuvotteleva virkamies Tatu Torniainen, maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöneuvos Merja Turunen, ympäristöministeriö, Arto Virtanen, Hill+Knowlton.

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:05.

2. Asialistan hyväksyminen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin työjärjestykseksi.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

4. Ajankohtaiskatsauksia ministeriöstä

a. Merja Turunen (YM), KAISU

Turunen esitteli KAISUn (keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma) ajankohtaisia asioita sekä kertoi muutaman sanan kansainvälisistä ilmastoneuvotteluista ja EU:n ilmastopolitiikasta.

Aiheista keskusteltiin.

b. Juhani Tirkkonen (TEM), strategian tilannekatsaus

Tirkkonen esitteli energia- ja ilmastostrategian tilannetta.

Aiheesta keskusteltiin.

5. Viestintä

a. Viestinnän periaatteita ja tähänastisia kokemuksia (Arto Virtanen, H+K)

Virtanen kertoi viestinnän periaatteista ja kehitysehdotuksista. Uudella kaudella paneelin asema on vakiintunut ja siltä osataan odottaa kommenttia. Edellinen paneeli teki itsearvioinnin. Viestinnästä nousi kaksi isompaa tarvetta: yhtenäisempää viestintää ja yhtenäinen kuva siitä, mihin ollaan menossa. Lisäksi toivottiin, että suuri yleisö tuntisi paneelin paremmin.

Viestinnän kehittämiseksi ehdotettiin seuraavia asioita:

- perustetaan paneelin Whatsapp-ryhmä nopean informoinnin kanavaksi
- pilotoidaan Twitter-kyselytuntia
- sisällöntuotantoa koordinoidaan selvemmin julkaisukalenterin ja vastuiden jaon avulla
- tehdään kevyt uutiskirje
- järjestetään toimitusvierailu
- järjestetään eduskunnassa tilaisuus, jossa esitellään uutta paneelia ja cleantech-raporttia
- uudistetaan ja päivitetään verkkosivut
- otetaan kaikista uudet valokuvat
- järjestetään uusille panelisteille mediakoulutus
- mietitään logon ja värimaailman uudistamista

Viestinnästä keskusteltiin. Logo päätettiin pitää suomenkielisenä entisellään, mutta sen eteen tulisi symboliikka, jonka voisi toisintaa englanninkielisen termin edessä. Värimaailma päätettiin pitää nykyisellään. Virtanen laatii verkkosivuille uudet henkilöesittelytekstit panelisteille lähetettävien kysymysten pohjalta. Hill+Knowlton tuottaa tämän keskustelun pohjalta suunnitelman siitä, miten viestinnän lähtökohtia voidaan kehittää. Materiaali lähetetään paneelille ja siitä käydään keskustelua. Viestintäkoulutus järjestetään ensi kuussa.

6. Paneelin toimintasuunnitelma ja toimintatavat

a. Organisoituminen tutkimushankkeisiin ja pienryhmiin

Keskusteltiin panelistien ja ministeriöiden lähettämistä hanke-ehdotuksista.

Liimataisen hanke-ehdotus:

Viime kaudella tehtiin liikenteestä kattava selvitys, jossa tähdättiin vuoteen 2050 ja katsottiin, millä toimenpiteillä tavoitteet voitaisiin saavuttaa. Nyt aikahorisonttia tuotaisiin vähän lähemmäs (2030), mikä tukisi strategian ja KAISUn valmistelua. Viime hankkeessa tehtyä skenaariotyökalua päivitetään tarpeen vaatiessa energia- ja ilmastostrategian mukaisesti, LVM:ltä saataisiin toimenpidelistä (sektorisuunnitelma) ja toimenpiteitä tarkastellaan skenaariotyökalulla. Ulos saadaan päästövähennyksiä ja kustannustietoa. Viimeksi jo nähtiin, että yksityisen ja julkisen kustannuksen erittelyyn on suuri kiinnostus. Tämä on yksi työkalun kehityskohde. Jo syksyn

Ilmastopaneeli

puolivälissä pitäisi olla jotkin versiot tuloksista, mutta raportointia voitaisiin tehdä vielä sen jälkeen. Toimenpidelista pitäisi saada jo mielellään toukokuun aikana. Työryhmässä olivat viime vuonna Liimatainen, Ollikainen ja Seppälä. Samat voivat edelleen olla mukana ja lisäksi muita kiinnostuksen mukaan.

Hanke-ehdotuksesta keskusteltiin. Ensimmäinen askel on ehdotuksen täydennys tutkimussuunnitelmaksi sekä budjetin teko. Hanke pitäisi saada nopeasti liikkeeseen, minkä vuoksi päätetään, että puheenjohtajisto voi tehdä päätöksen tutkimussuunnitelman ja budjetin hyväksymisestä.

Laukkasen ja Kopsakangas-Savolaisen hanke-ehdotus:

Hanke olisi pääasiassa synteesi olemassa olevasta kirjallisuudesta. Ilmastopoliittikkaa suunnitellaan monella taholla ja on paljon muitakin energiapoliittisia tavoitteita. Osa ohjauskeinoista on sillä tavalla päällekkäisiä, että ne syövät toistensa tehoa, eikä rahaa välttämättä käytetä mahdollisimman viisaasti. Hankkeessa koottaisiin kansainvälisestä kirjallisuudesta, mitä näistä tähän asti on sanottu. Esimerkkeinä voisivat olla päästökauppa ja uusiutuvan energian tuet, energiaintensiivisen teollisuuden veroleikkuri ja uusiutumattoman energian verotus sekä päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatiojärjestelmä. Yksi aihe on ohjauskeinojen vaikutukset toimintaympäristöön, kun samalla toimintaympäristö on voimakkaassa muutoksessa.

Hanke-ehdotuksesta keskusteltiin. Hanketta fokusoidaan lisää ja suunnitelmaa hiotaan. Ehdotusta katsotaan uudestaan paneelin seuraavassa kokouksessa.

Linnasen hanke-ehdotus:

Taustana on se, että paljon pohditaan mitä, mutta myös miten hillintää ja sopeutumista tehdään. Miten, kuka ja mitä virheitä tehdään; tätä työtä on tehty huomattavasti vähemmän. Ei niinkään hallinnon suunnittelua tai miten tehdään politiikkaa, vaan miten toimenpiteitä käytännössä sitten toteutetaan. Kukaan ei kai oikein tiedä, miten horisontaalinen ja vertikaalinen ohjaus tapahtuu tai miten sen pitäisi tapahtua. Hankkeessa katsottaisiin ohjelma- ja portfoliojohtamisen näkökulmasta, miten tätä pitäisi tehdä. Hanke pohjaa Järvelä tekemän strategiaraportin havaintoihin. Seuranta on, mutta sitä, miten koordinaatio toteutuu, on vähemmän. Aihe on poliittisesti arka, eikä sitä kannata tehdä kevyesti. Hankkeessa olisivat mukana Linnasen lisäksi muutama panelisti, sekä University College Londonin henkilöitä.

Hanke-ehdotuksesta keskusteltiin. Päätetään, että Linnanen tarkoittaa hankkeen suuntaa; mihin mennään ja mihin kysymyksiin vastataan. Ehdotetaan Reginaa mukaan hankkeeseen.

Langin hanke-ehdotus:

Ehdotus liittyy enemmän ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Vaikutuksia nähdään jo mm. terveydessä. Otsikkona olisi ”Ilmastonmuutoksen terveysvaikutusten indikaattorit”. Sopeutumisen työryhmässä indikaattorit ovat mietinnässä ja konsultti on joutunut toteamaan, ettei tästä oikein ole

Ilmastopaneeli

tietoa. Miten jatkossa ilmastonmuutoksen vaikutuksia terveyteen voitaisiin arvioida? Tämä on tärkeää seurannan vuoksi, mutta myös toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioinnissa ja ohjauksessa. Terveysvaikutuksia on mietitty Suomessa vähän. Skenaarioita voisi miettiä, vaikka epävarmuuksia on paljon. Kvalitatiivinen ohjaus ei riitä, tarvitaan indikaattoreita. Myös viestinnällisesti olisi tarpeita, mm. ilmastonmuutoksen positiiviset ja negatiiviset terveysvaikutukset. Tietoisuuden kasvattaminen ilmastonmuutoksen linkeistä terveyteen vaatisi indikaattoreita. Ensin katsottaisiin, millaisia indikaattoreita on maailmalla ja millaisella kehikolla ne kannattaisi muodostaa. Tässä tarvitaan laajempaa kuin vain terveysasiantuntemusta. Tavoitteena olisi tuoda esiin keskeisimmät terveyshaitat, mutta tuoda myös kirjoa esille etenkin viestinnällisesti. Periaatteet, joilla indikaattorit rakennetaan ja kuvataan, pitäisi miettiä. Avoimuus on tärkeää. Hanke ei alkaisi heti, vaan vasta syksymmällä.

Hanke-ehdotuksesta keskusteltiin. Ehdotusta muokataan ja sitä käsitellään uudellaan myöhemmissä kokouksissa.

Järvelän hanke-ehdotus:

Hankkeen aiheena olisi osallistaminen. Ilmastolakia läpi käydessä kolmantena päätavoitteena on vahvistaa eduskunnan ja yleisön mahdollisuuksia osallistua politiikan valmisteluun. Selkeä näkökulmanvaihdos seurantaan liittyen tuntuu järkevältä. Paneelille eduskunnan pitäisi olla tärkeä yleisö. Yleisön rakenne pitäisi pystyä määrittelemään paremmin. Resurssien takia ei voida kuitenkaan verkostoitua joka suuntaan, vaan pitäisi hyödyntää jo olemassa olevaa verkostoa. Esim. kansalaisjärjestöyhteyksiä meillä ei juuri ole. Vai pitäisikö tässä kiinnittää huomio enemmän esim. julkishallinnollisiin tahoihin, yrityksiin vai mihin? On volyymikysymys, missä laajuudessa tätä tehtäisiin, minkälaisin menetelmin ja missä rytmissä. Tämä ei välttämättä olisi selvityshanke vaan enemmänkin verkostoitumishanke, joka tuottaisi joka vuosi vähän jotain.

Hanke-ehdotuksesta keskusteltiin. Keskustelun pohjalta hankkeesta kirjoitetaan tarkempi esitys.

TEM Energiaosaston selvitysidea, Tirkkonen:

Aiheena olisi energiatehokkuuden iso kuva. Taustana energiatehokkuus on usein esillä parhaimpana toimenpiteenä. Se ei kuitenkaan näy teoissa niin paljon kuin on esillä. Tässä haluttaisiin ohjeistusta. Onko jotain sellaista, mitä ei ole huomattu; miksei asia etene niin tehokkaasti kuin se voisi edetä. Aiheeseen ei välttämättä tarvitse tarttua nyt, mutta jos jossain vaiheessa löytyisi ryhmä tätä pohtimaan.

Hanke-ehdotuksesta keskusteltiin. Selvitysidea voidaan välittää Airaksiselle ja hän voisi miettiä asiaa. Airaksinen valmistelee hanke-ehdotusta ja muut mukana olevat panelistit voidaan katsoa myöhemmin

MMM selvitysidea, Kaipainen, Torniainen esittelee:

Ilmastopaneeli

Hanke liittyisi sopeutumiseen. Kansallinen sopeutumis suunnitelma on monitahoinen ja vaikeasti hallittavissa oleva kokonaisuus. Suunnitelmaan liittyvä varautumiseen ja valmistautumiseen liittyvä näkökulma. Puhutaan samoista asioista, kuin luonnon onnettomuuksiin ja huoltovarmuuteen liittyvät. Viranomaistasolla yhteistä toimintaa tässä on vielä aika vähän, mutta esim. kuntatasolla nämä on huomioitu paljon paremmin. Ääri-ilmiöt ja yhteiskunnan haavoittuvuus liittyvät riskiarviointeihin. Näissä on lisäksi eri alueelliset tasot. Hanke olisi myös yhtymäkohtien ja eroavaisuuksien miettimistä. Olisiko tässä ehkä löydettävissä pitkän aikavälin suunnittelua tukevia asioita?

Hanke-ehdotuksesta keskusteltiin. Hanke otetaan parempaan käsittelyyn puheenjohtajistossa ja tässä konsultoidaan Mattilaa. Keskustellaan myös Kaipaisen kanssa ja palataan asiaan tulevissa paneelin kokouksissa

b. Keskustelua toimintatavoista

Siirretään seuraavaan kokoukseen.

7. Vastaus Tilastokeskuksen kirjelmään

Järvelä kertoi vastauksen tilanteesta. Tilastokeskuksen kirjelmän vastaukseksi on luonnosteltu kirje ja raportin luku 8 paneelin suosituksista on otettu nyt kokoukseen keskusteltavaksi. Luvusta 8 keskusteltiin ja siihen tehdään muutoksia keskustelun pohjalta. Vastauskirje Tilastokeskukselle lähetetään pian ja heidän kanssaan järjestetään tapaaminen.

8. Cleantech-raportti

Ajan puutteen vuoksi Ollikaisen esityskalvot laitetaan Basecampiin kommentoitavaksi (viimeistään 6.5.). Raportti on vielä vaiheessa, mutta se tulee myös Basecampiin kommentoitavaksi. Hankkeesta tulee kaksi raporttia: Ollikaisen synteessipaperi, noin 15 sivua, sekä VATT:n selvitys. Raportin varsinainen hyväksyntä on kesäkuun kokouksessa, mutta kuitenkin niin, että eduskuntatilaisuudessa voidaan jo sanoa jotain.

9. Muut mahdolliset asiat

a. Paneelien kv-tapaaminen 25.-26.4. Lontoossa

Mukaan lähtevät panelistit on päätetty ja Seppälä ja Airaksinen valmistelevat tapaamiseen esitykset.

b. Muut asiat

Seuraavat kokoukset:

kesäkuun kokous to 9.6. klo 12–16 SYKE:n tiloissa

elokuun kokous to 25.8. klo 12–16

10. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16:20.